

Preventie insleep van ziekten is een gezamenlijke verantwoordelijkheid

Fytosanitaire risico's zijn met regelgeving niet 100% af te dekken. Het maakt veel uit hoe iedereen in de keten zich opstelt. Het bewustzijn groeit, maar is nog niet over de hele linie optimaal. Het bedrijfsleven ontwikkelt eigen instrumenten om de preventie van insleep op een hoger niveau te brengen.

De insleep van een quarantaine-organisme kan zeer grote consequenties hebben. Niet alleen voor het betreffende bedrijf, maar ook voor de omgeving en zelfs de exportpositie van de land- en tuinbouw. Het individuele gedrag van een partij in de keten is dus cruciaal. Sommige ondernemers zijn zich daar zeer van bewust, bij anderen mag dat besef best nog groeien, constateerde LTO Nederland een aantal jaren geleden.

Zij startte het project 'Fytosanitaire preventie en risico-afdekking', samen met sectororganisaties uit de hele keten: Glastuinbouw Nederland, KAVB, GroentenFruitHuis, VBN, VGB en NAO. Dat is nu uitgemond in de website Fytocompass.nl, die sinds maart in de lucht is. Het is een kennisbank, vraagbaak en waarschuwingsinstrument. Een belangrijk onderdeel is de risico-analyse die bedrijven zelf kunnen invullen.

Fytocompass

"Wij denken dat ondernemers meer aan preventie kunnen doen. Je kunt niet alles dichttimmeren met wet- en regelgeving. Dat geeft alleen schijn-

veiligheid. We willen met Fytocompass mensen leren met een fytosanitaire bril naar de processen op hun bedrijf te kijken. Het 'Informatiedocument Fytosanitaire Preventie' en de risicoscan 'F-RIE' op de site zijn daarvoor belangrijke hulpmiddelen", zegt Anneke van Dijk, specialist plantgezondheid bij LTO Nederland. Ook het melden waard is de website tuinbouwalert.nl met actuele informatie over uitbraken. "We horen nog wel eens: 'we hebben

het in Nederland toch heel goed geregeld?'. Dat is ook zeker zo, maar je hebt ook een eigen verantwoordelijkheid. Je wilt er niet bij een controle achter komen dat je een quarantaine-organisme op je bedrijf hebt. De kennis moet sectorbreed toenemen", zegt ze.

Scheiding teelt en handel

LTO-bestuurder Henk Raaijmakers, ook vicevoorzitter van de European Nursery Association (ENA), neemt

*Henk Raaijmakers:
"Je moet sowieso altijd kijken of je leveranciers zorgvuldig werken. Dat is je verantwoordelijkheid."*

Als boomkweker is hij het meest beducht voor *Xylella*. De nieuwe regels en het groeiende bewustzijn in de keten verkleinen het gevaar op insleep. "Ik ben ervan overtuigd dat iedereen in de handel zich bewust is van het gevaar en bewust handelt. Er zijn echter twee routes waar we serieuze zorgen over hebben", geeft hij aan. De eerste betreft inkopers van grote retailketens die rechtstreeks planten van teeltbedrijven naar de winkel halen. "Stel een grote retailer koopt lavendel op een verkeerd adres. Dan kan hij zomaar *Xylella* over heel Nederland verspreiden. Of een andere quarantaine-ziekte. Wij zijn met zulke ketens in overleg: ik ontmoet daar geen kwade wil, maar wel onwetendheid. Ze eisen een hoge mate van kwaliteit, maar zijn minder alert op ziekterisico's als ze inkopen in Zuid-Europa."

Online verkoop

Omdat het overleg gaande is, groeit ook bij de retailers het bewustzijn over de noodzaak van preventie. Dat geldt echter niet voor de tweede route: de online verkoop. "Daar hebben we echt serieuze zorgen over. Het is een risicofactor waar we vooralsnog weinig greep op krijgen. Je kunt over de hele wereld via internet planten bestellen bij een kleine kweker in landen waar de controle niet op orde is. Het is nog niet duidelijk hoe je daar iets aan kunt doen."

op zijn eigen boomkwekerijbedrijf preventie van insleep zeer serieus. "We hebben een gesloten bedrijf: we vermeerderen zelf en kopen nagenoeg niets in, afgezien van nieuwe variëteiten. Als er nieuw materiaal binnenkomt, zetten we dat eerst in quarantaine op een tweede locatie. Al het recyclewater gaat door een biologisch filter om verspreiding van ziekten te voorkomen. Tot slot vragen we bij Naktuinbouw de hoogste staat van controle."

Hij is zich ervan bewust dat zo'n strengere aanpak niet voor elk bedrijf is weggelegd. Bij handelskwekerijen komen veel stromen samen, maar er zijn ook teeltbedrijven met een handelstak. Scheiding van handel en teelt, geen productstromen mengen en het bedrijf zo inrichten dat kruisbesmetting niet kan voorkomen, zijn dan een aantal relatief simpele maatregelen.

Betrouwbare leveranciers

Raaijmakers is blij met de uitbreiding van de plantenpaspoortplicht. "Je moet sowieso altijd kijken of je leveranciers zorgvuldig werken. Dat is je eigen verantwoordelijkheid. Maar de tracking & tracing verbetert wel door de nieuwe regels. Het is een grote vooruitgang dat alles in de handel

plantenpaspoortplichtig wordt. Wel is belangrijk dat je de hele route kunt achterhalen. Stel dat er stek geknipt is van een druif in Hongarije, die in Nederland beworteld wordt en dan naar een andere kwekerij gaat. Je moet dat hele spoor kunnen terughalen." De Plantgezondheidsverordening zorgt door zijn dwingende karakter voor harmonisatie van de regels in Europa. Toch ziet Raaijmakers ook tendensen om daar weer van af te wijken. "In België is bijvoorbeeld een verplichte *Xylella*-test voorgesteld. De eerste vraag is of dat uitvoerbaar is. Maar nog belangrijker: we willen in ENA-verband afspraken maken dat niet elk land zijn eisen gaat stellen, bovenop EU-regels."

VSPP

Ook het Voluntary System for Preventing Pests (VSPP), ontwikkeld binnen het *Xylella*-project XF-Actors, hoeft niet per se positief uit te pakken, denkt hij. "We zijn het er als ENA mee eens als bedrijven buiten *Xylella*-geïnfecteerde zones kunnen aantonen dat ze de hoogste staat van hygiëne hebben. Maar niet als bedrijven binnen een geïnfecteerd gebied ook met zo'n VSPP-certificaat kunnen exporteren. De risico's zijn dan veel te groot. Dat ondergraaft de status van het certificaat."